

NORGES
IDRETTSFORBUND
Viken idrettskrets

Høstseminaret Bærum idrettsråd

15. oktober 2021

Idrett og bærekraft

Introduksjon til idrettens (forventede) miljø- og samfunnsansvar

Pål Thomassen
Styremedlem / leder av Anleggsutvalget i VIK
pal.thomassen2@gmail.com

NORGES
IDRETTSFORBUND
Viken idrettskrets

Bakgrunnsreferanse

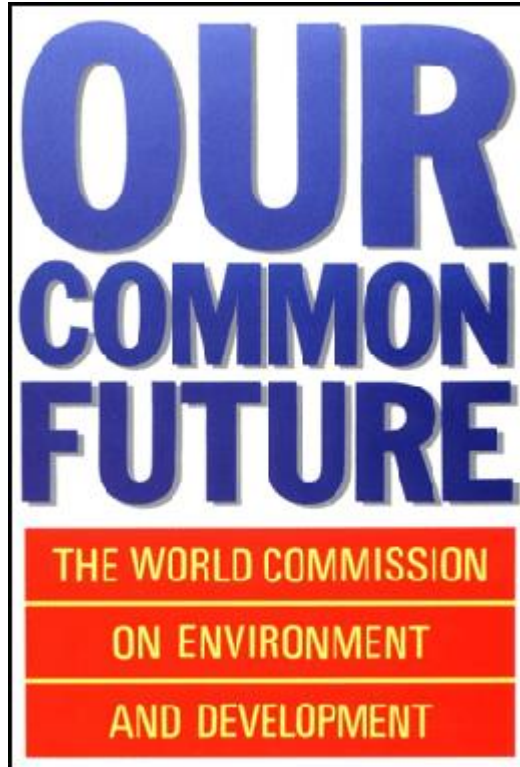

Oversikt over temaer - agenda

- **Bærekraft i et historisk perspektiv**
- **FN 17 – 17 mål og 169 delmål**
- **Kritikk mot bærekraftsmålene**
- **Hva sier det offentlige Norge om bærekraft?**
- **Hva sier norsk idrett om bærekraft?**
- **De tre perspektivene – miljø – sosial – økonomi**
- **Idrettens miljøavtrykk**
  - **Anlegg**
  - **Forbruk**
  - **Reiser/transport**
- **Sosial bærekraft**
- **Økonomisk bærekraft**
- **Idrettens arbeid med bærekraft**
- **Oppsummering**

Bærekraft i et historisk perspektiv, Brundtland-rapporten, 1987

Bærekraft i et historisk perspektiv, avgjørende for tildelingen av Lillehammer-OL

«Det vi trenger er en ny global etikk – en solidaritetsetikk mellom nåværende og fremtidige generasjoner – et ansvar for naturen og menneskehetens plass i naturen. Idealene til den olympiske bevegelse er uunnværlige for nettverket av internasjonale relasjoner som vi trenger mer enn noensinne»

G.H. Brundtland, tale til IOC-sesjonen i Seoul, 1988

Bærekraft i et historisk perspektiv – tusenårsmålene, 2000

FNs tusenårs mål

- Ble vedtatt av alle FNs medlemsland i år 2000.
- Åtte konkrete mål for bekjempelse av fattigdom.
- Målene skulle være nådd innen år 2015.
- I 2015 ble 17 nye mål lansert: FNs bærekraftsmål.

Hvordan har det gått?

- <http://www.globalis.no/Tema/FNs-tusenaarsmaal>

FN17 – 17 mål og 169 delmål, 2015

Kritikk mot bærekraftsmålene

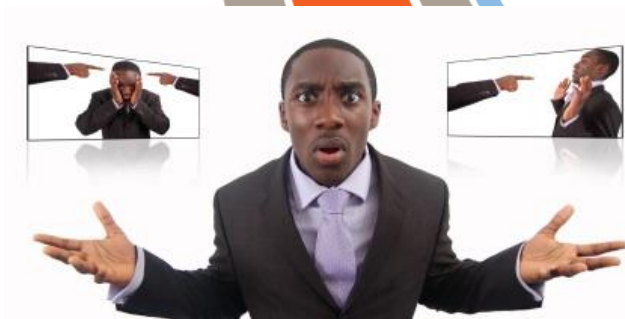

Kritikk siden lansering av FN 17 i 2015:

- For mange mål, 17 mål og 169 delmål, (alt som er godt og ønskelig er inkludert)
- Mangfoldet overskygger helhetstenkningen i visjonen fra «Our common future»
- Målene kan bidra til å tydeliggjøre **målkonflikter**
- Forutsetter fortsatt vekst og kritikere mener det snevrer inn mulighetene for å nå flere av målene
- Er mål 8 om varig, inkluderende og bærekraftig vekst nok til å løse målkonfliktene?
- Er FN 17 vel så egnet til markedsføring av mulig endring som til å skape endring? (grønnvasking)

«For å få støtte for en omfattende og koordinert innsats for utvikling, må målene være enkle å kommunisere»

Utenriksminister Børge Brende og helseminister Bent Høie, 2015

Hva sier det offentlige Norge om bærekraft?

Staten:

St. melding 20 (2020-21): **Mål med mening. Norges plan for å nå bærekraftsmålene innen 2030**

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-40-20202021/id2862554/>

- Idrett nevnes 4 ganger i meldingen
- Folkehelse nevnes 59 ganger i meldingen

Viken fylke:

Bærekraftsmålene ligger til grunn for Vikens regionale planstrategi

<https://viken.no/barekraft/17-samarbeid-for-a-na-malene/17-samarbeid-for-a-na-malene-dette-gjor-viken-fylkeskommune/barekraftsmalene-ligger-til-grunn-for-vikens-regionale-planstrategi.79801.aspx>

Bærum kommune:

Nytenkende, bærekraftig og effektiv kommune

FNs bærekraftsmål ligger til grunn for samfunnsutviklingen i Bærum, både sosial, økonomisk og grønn bærekraft.

<https://www.baerum.kommune.no/styringsdokumenter/handlingsplan-2020-2023/1.-barum-2040--utvikling-og-samarbeid/>

Hva sier NIF om bærekraft?

 <p>3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Folkehelse - Mental helse - Ernæring - Seksuell trakassering og overgrep
 <p>5 LIKESTILLING MELLOM KJØNNENE</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kjønnsbalanse i lederposisjoner - Like muligheter i idretten - Kvinnelige trenere
 <p>10 MINDRE ULIKHET</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Inkluderende idrett - Mangfold i idretten - Økonomi som barriere
 <p>12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Innkjøp og etisk handel - Utstyr og produksjon - Anlegg, avfall og arrangement
 <p>13 STOPPE KLIMAENDRINGENE</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Reisevirksomhet - Teknologi og innovasjon - Energiforbruk - Forsvarlig bruk av naturressurser - Redusere bruk av skadelige midler

Prioriterte mål

- Vesentlighetsvurdering
- Mål 17 – samarbeid
- Overlappende mål og synergier
- Dekker alle områdene innenfor bærekraft

Hva sier Viken IK om bærekraft?

Hvorfor berører dette idretten?

Idretten kan ikke isolere seg fra resten av samfunnets tenkning og verdigrunnlag. Ikke slik å forstå at det er idrettens oppgave å «redde» verden, men **vi må forholde oss til samfunnets forventninger** til en organisasjon eller bevegelse på vår størrelse. Det er spesielt viktig innenfor områder som rasisme, likestilling, seksuell trakassering – som alle er omtalt i FNs bærekraftsmål.

Hva er idrettskretsens mål for idrettslag og for idrettsråd?

Idrettslag

Ha fokus på hva det enkelte lag kan gjøre og allerede gjør for å drive bærekraftig. Fokuserer på at ofte/alltid vil det være gevinst knyttet opp til bærekraftig drift. Utarbeide enkle manualer innenfor sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft. Skape forståelse for gevinsten ved bærekraft drift i egen klubb, satt i system av styret/daglig leder.

Idrettsråd

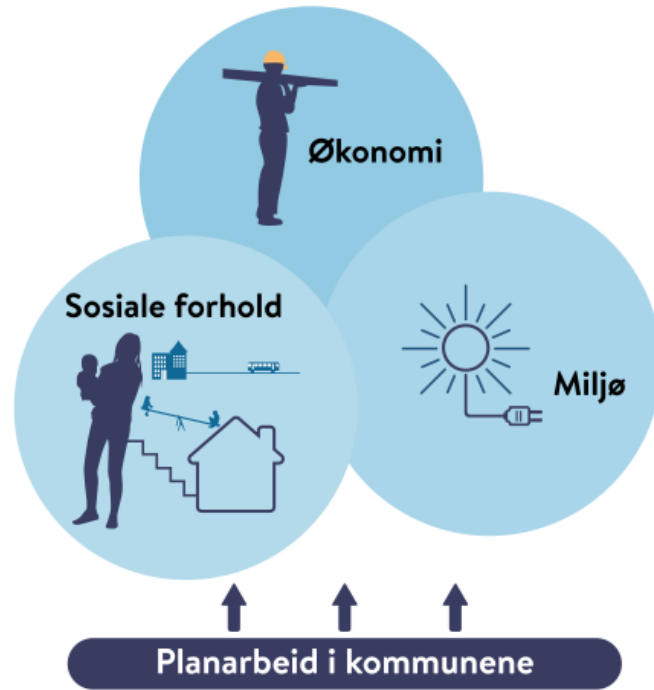
Settes i stand til å kunne være en kvalifisert samarbeidspartner og medspiller **også innenfor bærekraft**, og da med tanke på utvikling av kommunalt planverk. Jobbe opp kompetanse på bærekraft, kommunalt planverk og politisk dialog.

Hva skal idrettskretsen gjøre videre?

Anmode NIF om utarbeidelse av et nasjonalt verktøy for bærekraftig drift og kompetansebygging opp mot kommunalt planverk. <https://www.idrettsforbundet.no/idrettskrets/viken/om-idrettskretsen/vi-mener/idrett-og-barekraftsmalene/>

FN17 og de tre dimensjonene

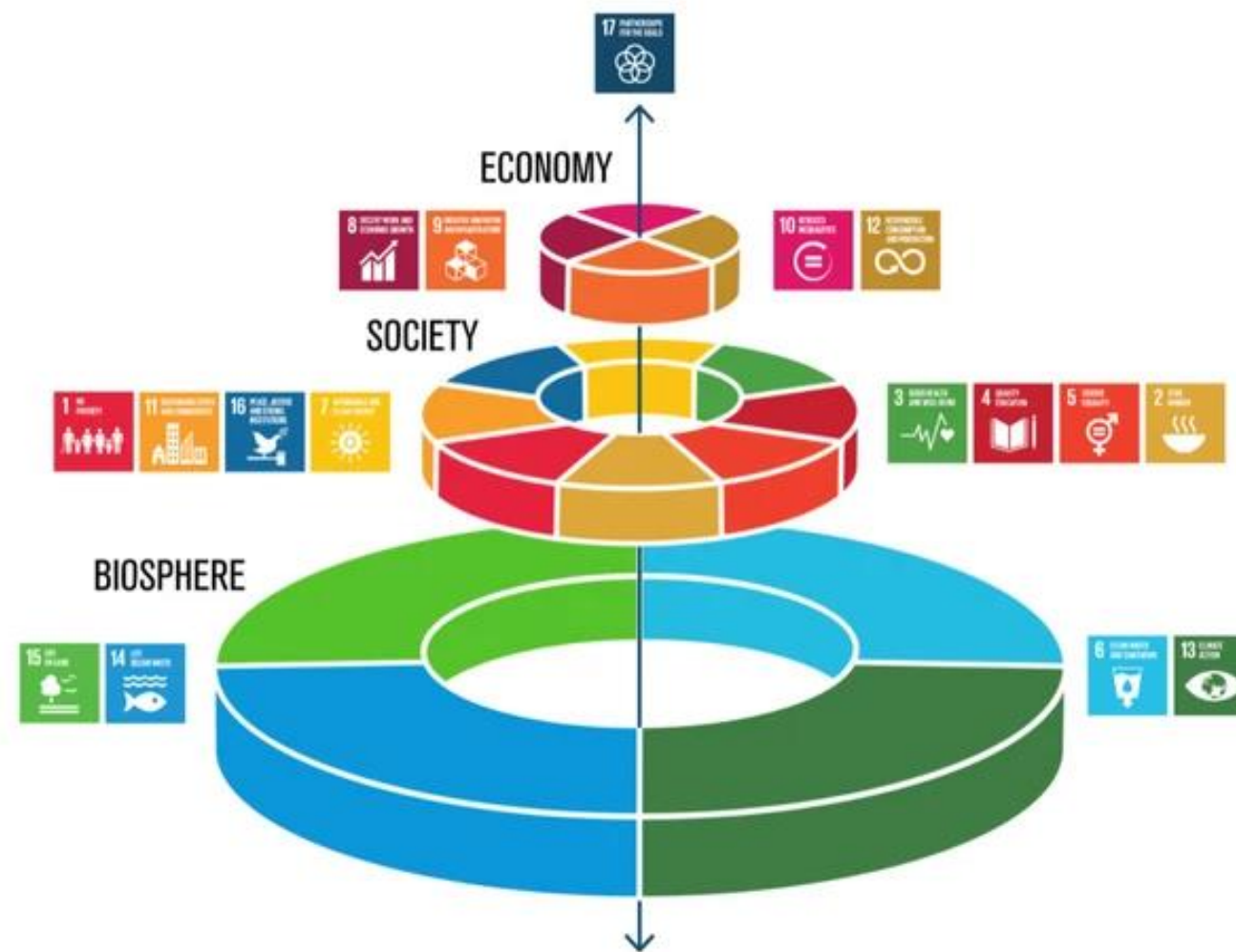

«Sosialt bærekraftige samfunn handler om samfunn preget av tillit, trygghet, tilhørighet og tilgang til goder som arbeid, utdanning og gode nærmiljø.»

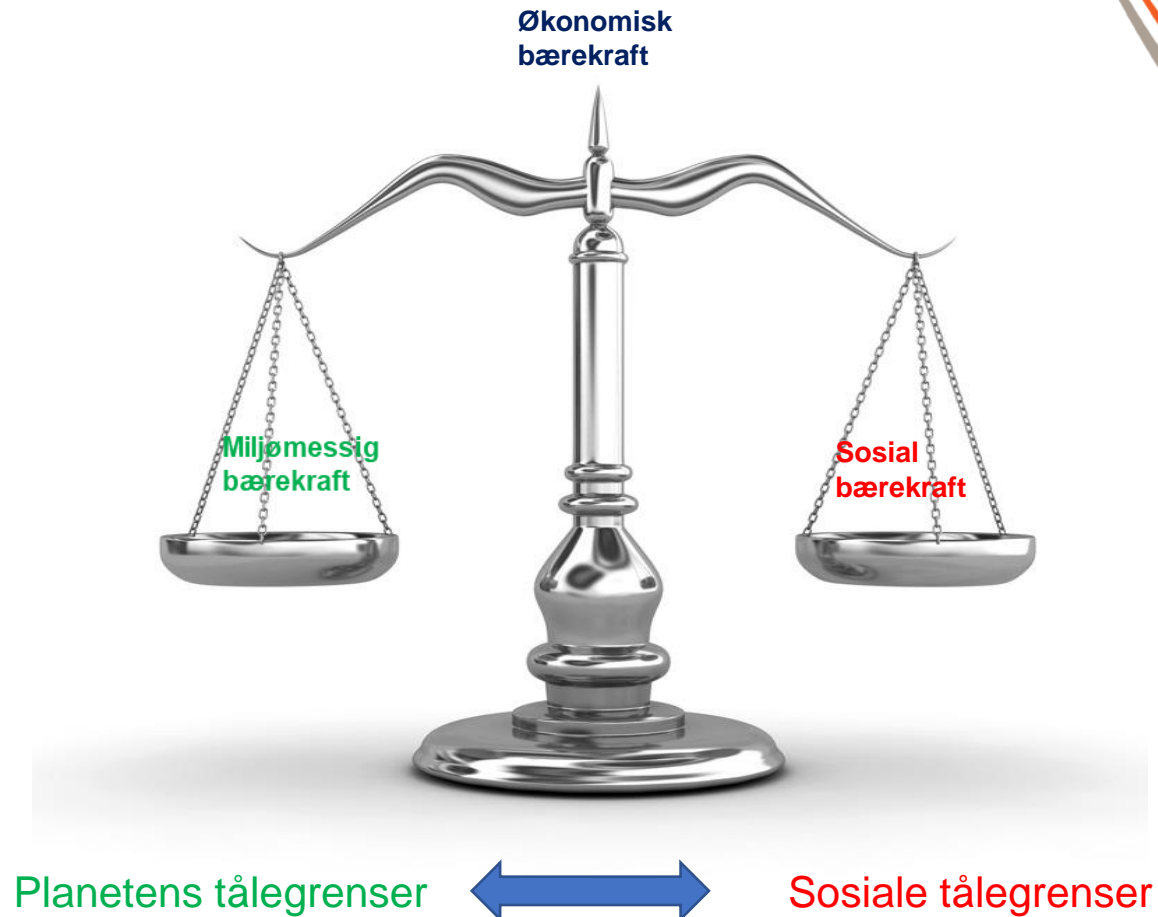
Bryllupskakemodellen – hvordan henger målene sammen

Figuren viser hvordan økonomi og samfunn henger sammen med, og er avhengig av av biosfæren. Biosfæren er de områdene på jorden der organisk liv eksisterer, og er summen av alle økosystemene våre. Azote Images for Stockholm Resilience Centre, Stockholm Universitet. Figuren er oversatt til norsk av Tank Design for Viken fylkeskommune.

FN17 og Viken IKs forståelse av vektbalanse mellom de tre dimensjonene

Idrettens miljøavtrykk, anlegg

Arealbruk

Materialbruk

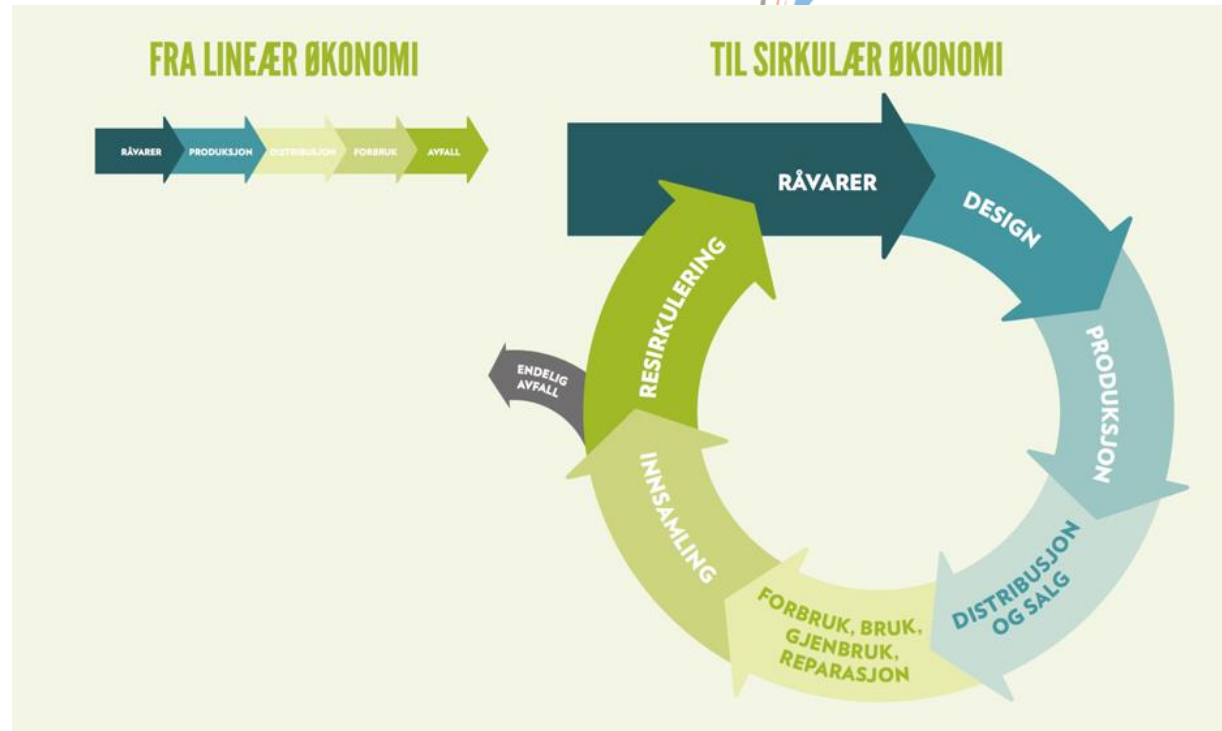
Energibruk

Bærekraftige anlegg vil karakteriseres av bevissthet rundt disse tre forholdene. Andre stikkord er: materialholdbarhet, gjenbruk, varmegjenvinning, avfallshåndtering mm.

Idrettens miljøavtrykk, forbruk

Vi kjøper idrettsutstyr for 15 milliarder NOK/år

Mulige spørsmål å stille seg:

Er vi/produsentene opptatt av holdbarhet?

Kan utstyret repareres?

Har vi brukmarked?

Se for øvrig «Miljøhåndbok for norsk idrett» 2018, – smarte innkjøp

Idrettens miljøavtrykk, reiser/transport

Kortreist idrett

I Oslo IKs strategiske plan for 2020-24, er kortreist idrett trukket frem som ett av tre innsatsområder. «Trening og konkurranse for barn og unge skal tilbys med kortest mulig reisevei fra hjemmet. Oslo IK skal arbeide for kollektivløsninger for idrettens transportbehov lokalt.»

Kortreist idrett handler ikke bare om god anleggsdekning, men også om idrettens ansvar for at den aktivitet vi bedriver, skaper minst mulig fotavtrykk i miljøet. Det stiller også krav til hvordan kommunen/anleggseier planlegger **arealbruk** og **materialbruk** i tillegg til bevissthet om lavest og renest mulig **energibruk**.

Spørsmål vi bør stille oss:

Hvor ofte, hvor langt og på hvilken måte reiser vi?

Er konkurranseoppsettet vurdert i dette perspektivet? Hva med treningsaktivitet?

Sosial bærekraft

Likestilling mellom kjønnene:

- Vært på agendaen lenge, i flere ti-år
- Rettferdig fordeling av makt, innflytelse og ressurser
- Hvordan er det hos oss?

Likestilling i IL:

- Idrettsglede for alle (norsk idretts visjon)
- Null-toleranse mot alle former for diskriminering, er det faktisk slik?

Bærekraftig organisering i idretten:

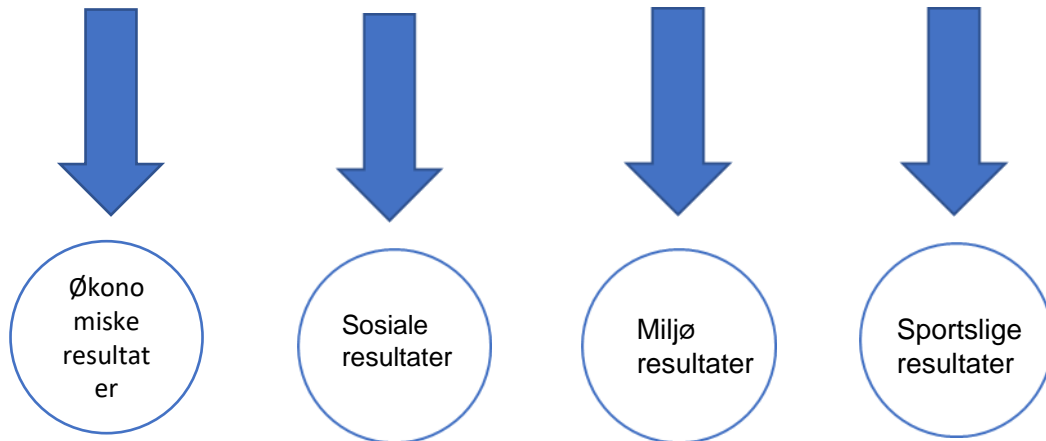
- Mål 16 og delmål 16.6, velfungerende institusjoner, er relevant for IL
- Omhandler godt styresett basert på:
  - Åpenhet
  - Demokratiske prosesser
  - Intern ansvarlighet og kontroll
  - Samfunnsansvar

**16 FRED, RETTFERDIGHET
OG VELFUNGERENDE
INSTITUSJONER**

Den tre- (eller firedelte) bunnlinjen i IL:

Samfunnsansvar / bærekraftig utvikling

Eksempler på spørsmål vi bør stille oss:

Er vi en del av den sirkulære økonomien?

Har vi et forhold til hva vi anskaffer ift. produsentene og eksempelvis barnearbeid?

Er det lønnsomt for oss å ha dette perspektivet og hva slags lønnsomhet gir det?

Hva betyr dette for vårt omdømme?

Bærekraft, god butikk eller grønnvasking, hvor går grensen?

«Grønnvasking er en form for misledende markedsføring der et produkt eller en virksomhet fremstilles som bedre enn den faktisk er i forhold til innvirkning på klima, natur, dyr og mennesker.»

«**Grønnvaskere** snakker høyt om bærekraft uten å bidra med noe som gjør verden bedre.

Samfunnsbyggere spør hva de kan gjøre for å skape felles verdier for samfunnet og virksomheten.»

Grønnvaskingsplakaten, gronnvasking.no

Idrettens arbeid med bærekraft, Viken IKs rolle

«Noe vi ser for oss som en mulig utfordring i årene som kommer, er å motivere underliggende organisasjonsledd til å gripe mulighetene som ligger i å engasjere seg i dette arbeidet. Vi må ikke komplisere bærekraft, men jobbe for å oversette hva dette handler om for klubb og idrettsråd, for deretter å etablere gode verktøy.»

Kathinka Mohn, organisasjonssjef i Viken IK

Hvordan arbeide med bærekraft, faser:

Fase 1: Kunnskap om emnet. Finnes mye om emnet i VIK, NIF og andre steder. Vi er behjelpelige.

Fase 2: Definere og prioritere. Velg ut de målene/temaene som er mest relevante/passet best.

Fase 3: Sette mål. Vær så konkret som mulig, bruk gjerne SMART-modellen.

Fase 4: Gjennomføre. Implementeringen krever tett oppfølging, gjerne som orienteringssak på alle styremøter.

Fase 5: Rapportere og kommunisere. Definer interessentene på forhånd, medlemmer og «omverden» bør inkluderes.

Hvem er interessenter? Avhengig av situasjon, eksempelvis i «bygging av ny lysløype» er grunneier avgjørende. Definer de primære og de sekundære interessentene. Noen er avgjørende for organisasjonen, andre ikke. Sikre at informasjonsnivået er godt nok til begge grupper.

Å forholde seg til bærekraft kan synes krevende å vanskelig, men behøver ikke være det.

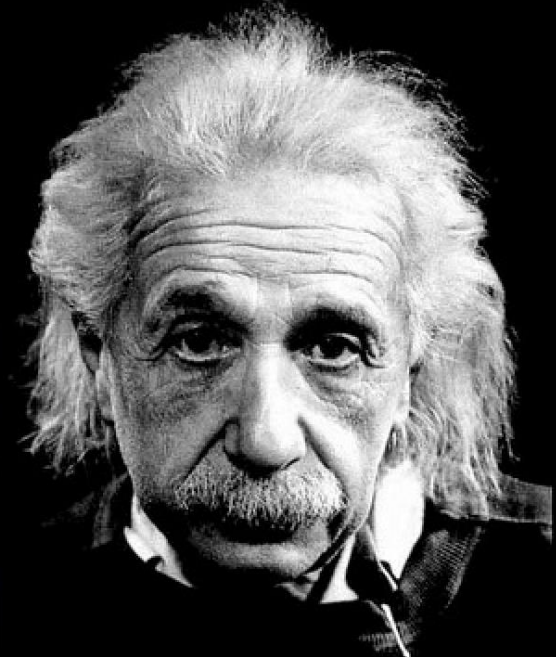
Gjør valg, prioriter og sett mål

Vålerenga Fotball hadde et smalt perspektiv da de startet arbeidet i 2019. De definerte sin strategi som **«å være en klubb som tilbyr like muligheter for alle, uavhengig av kjønn, etnisitet, funksjonsevne, legning og økonomisk bakgrunn.»**

Her er altså hovedsaken **«like muligheter»**, men klubben tar også miljøansvar gjennom byttedugnader, avfallshåndtering, granulatangst og gjenbruk.

“Everything should be made as simple as possible, but not simpler.”

Albert Einstein

Viken IK har valgt samarbeid som metode

I en paraplyorganisasjon som NIF, med en felles visjon «Idrett for alle» og et overordnet lovverk for hele norsk idrett, kan det synes opplagt at mål 17 får en sentral plassering.

Delmål 17.14 er spesielt aktuelt for NIF, og dermed resten av norsk idrett:

«Oppnå en mer **samstemt politikk** for bærekraftig utvikling.»

NORGES
IDRETTSFORBUND
Viken idrettskrets

Takk for meg!

